

Oponentní posudek bakalářské práce

Název práce: Zájmy dětí s Aspergerovým syndromem z pohledu rodičů

Autorka práce: Lenka Štěpánová

Vedoucí práce: PhDr. Hana Sotáková

Autorka se ve své bakalářské práci zabývá problematikou Aspergerova syndromu (dále jen AS), jedné z vývojových pervazivních poruch. Na rozdíl od jiných poruch autistického spektra nemusí být i v současné době AS ještě včas diagnostikován. Jedním s charakteristických rysů, který může upozornit rodiče, že by dítě mohlo trpět touto poruchou, je specifický zájem dítěte. Oceňuji proto, že si autorka právě všímá pohledu rodičů na zájem dítěte s AS, což může být inspirativní pro rodiče další.

Práce je logicky členěna, zahrnuje všechny doporučené kapitoly. V úvodu autorka zdůvodňuje svůj zájem o téma. Dále práce obsahuje část literární, praktickou, diskusi i závěr. Poměrně velký rozsah je dán příloham, kde jsou záznamy realizovaných rozhovorů s matkami, s potřebnou anonymizací osobních dat.

Práce je čtivá, zajímavě působí kazuistické příklady popisovaných prvků chování či typických vývojových charakteristik. Je poměrně na dobré úrovni po stránce jazykové, jen skutečně občas zaznamenáván nepřilíš vhodné formulace (např. s. 3 „...na základě sledování problematiky jsem vysledovala...“), nejsou ani hojné formální chyby (např. překlepy).

Autorka pracuje s literaturou citlivě, shromáždila dostatek literárních pramenů, nemám námitky na odkazy či citace, i když jsou obsaženy i citace sekundární. Nechybí odkazy na literaturu zahraniční. Možná se mi zdá teoretická část zbytečně dlouhá, autorka ji pojímá až monograficky, postačovalo, kdyby se soustředila jen na odlišení AS od ostatních poruch autistického spektra a nezpracovávala všechny otázky PAS, jako je historie problematiky, etiologie, klasifikace, diagnostika, intervence aj. Jde také skutečně do velkých detailů, které přebírá z literatury (např. texty v tabulkách, kde jsou třeba až i typy položek v dotaznících). Kdyby něco opomněla, mohla tak mít více prostoru na ještě větší propracování toho podstatného – typických zájmů osob s AS (tato kapitola však zde nechybí). Také by se lépe vypořádala s překročením doporučení rozsahu práce (cca 60 stran), což je ale možné akceptovat.

Praktická část je kvalitativní – jedná se o případovou studii dvou dětí, kde je v centru pozornosti pohled rodiče na zájmy dětí s AS. Autorka formou polostrukturovaného rozhovoru, podpořeného audiozáznamem, nezjišťovala jen zájmy dětí s AS, snažila se uplatňovat komplexní přístup a zajímala se o vývoj dítěte v jeho celistvosti, což jí pomohlo mít ještě větší porozumění pro konkrétním matkami uváděné situace. Strukturu rozhovoru tvořily čtyři oblasti – anamnestické údaje, změny v chování, komunikace, zájmy.

Autorka hledala vhodné respondenty k výzkumu v řadě institucí, až „zakotvila“ v mateřské škole (vytýkám, že mohla i zde dodržet anonymizaci, a to jak ve vztahu ke konkrétnímu předškolnímu zařízení, tak jeho ředitelce). Pokusila se „nalákat“ na spolupráci či vybrat rodiče formou dotazníku, kde se již téma zájmů dětí objevuje. Předala jej deseti rodičům (krátce také v práci seznamuje s dosaženými výsledky v něm) - pokud tomu dobře

rozumím, následně oslovila dvě maminky, které uvedly své telefonní číslo – bylo to bráno jako signál k zájmu o spolupráci na výzkumu?

Autorku chválím za to, že si stanovila tři výzkumné otázky, podle kterých také data čtenáři předkládá. Předtím však velmi ilustrativně popisuje design výzkumu i jeho odůvodnění, etapy sběru dat a podává i krátkou a strukturovanou charakteristiku obou sledovaných dětí.

Pokud bych měla uvést nějakou výtku, tak to, že mohla být v interpretaci dat provedena ještě vnitřní kategorizace – např. formou podkapitol (např. mohla roztřídit zájmy podle jejich okruhů – předměty, činnosti, aj.). Velmi vhodně ale působí, že jsou konkrétní postihované charakteristiky chlapců, dokreslovány kurzívou - aktuálními situacemi, jak je matky zaznamenaly, často i v časových (kdy se zájem objevuje) či v místních souvislostech (kde dítě činnosti provozuje).

Autorka se dotkla všech stanovených oblastí, snažila se provést kategorizaci zájmů obou chlapců, postihnout, kdy se jedná o skutečné zájmy a kdy jde o stereotypie. Konstatuje, že hodnotit shody i odlišnosti v zájmech chlapců je problematické, zejména vzhledem k nejrůznějším rozdílům mezi nimi (věk, rodina, ale také samotná diagnóza aj.).

Diskusi pak věnuje jak srovnání s literaturou, tak omezení výzkumného projektu, který byl postaven na určitém výběru respondentů, ochotě matek vypovídat. Autorka upozorňuje na to, že se v literatuře o specifičnosti zájmů píše, ale v čem je tato specifičnost, se již autoři zmiňují méně. Dospívá k závěru, že specifičnost zájmů není až tak ve vztahu k povaze zájmů, nýbrž k tomu, jak dítě s AS se zájmem nakládá. Pozitivně vnímám autorčino upozornění, že přes stereotypie se i u osob s AS může objevit skutečný zájem, ve kterém je činnost realizována s plným vědomím obsahů, ale také v kontaktu s prostředním či v sociálním kontextu.

Práce splňuje kritéria na bakalářské práce na katedře psychologie PedF UK v Praze, neshledala jsem žádná odborná, obsahová či formální pochybení. Je zřejmé zaujetí autorky pro daný problém a zřejmě bude toto téma pro ni nosné i v budoucnu. Doporučuji ji k obhajobě, navrhuji hodnocení výborně - velmi dobře, podle kvality obhajoby.

PaedDr. PhDr. Anna Kucharská, PhD.

V Praze dne 27.8.2011